

Afwachten kan leiden tot minder opties en gedwongen keuzes

De energietransitie gaat komen, denk nu na over 2030 en verder

De energietransitie stelt ondernemers voor grote opgaven en lastige keuzes. Uitstelgedrag kan verleidelijk zijn, maar leidt zelden tot een optimaal resultaat, stellen de adviseurs Peter Nugteren en Joël van Staalduinen vast. “Vraag je nu al af waar je over tien jaar wilt staan en ga plannen maken. Als jij niet over je eigen toekomst beslist, zullen anderen dat straks voor jou doen. Dat hoeft niet tot de beste uitkomst te leiden. Zet je eigen stip aan de horizon.”

Voor veel tuinbouwondernemers is de energietransitie een ver van mijn bed show. Er moet iets veranderen op het bedrijf, maar hoe en wanneer is de vraag. Zo'n vaart zal het voorlopig niet lopen, denken velen. Zeker niet wanneer het grote publiek in de gaten krijgt dat die honderden WKK's in de glastuinbouw hartstikke efficiënt en van groot maatschappelijk nut zijn.

Klimaatakkoord

“Dat het zo'n vaart niet zal lopen, hoor ik vrij vaak”, zegt adviseur energietransitie Joël van Staalduinen van Flynth-dochter Rombou. “Toch ligt er een Klimaatakkoord met een stevige uitdaging voor 2030, daarna gaat de lat verder omhoog. Ik zie geen politieke beweging die wijst op versoepeling.” Volgens het Klimaatakkoord moet de CO₂-uitstoot in

Nederland in 2030 gehalveerd zijn ten opzichte van 1990. De glastuinbouw heeft daarin een aandeel, waarover harde afspraken zijn gemaakt. In 2040 wil de sector al helemaal CO₂-neutraal zijn. Er is lange tijd veel vooruitgang geboekt, maar vanwege de uitbreiding van belichte teelten, het momenteel gunstige WKK-klimaat en enkele tegenvallers bij aardwarmteprojecten is een deel van de winst verloren gegaan.

Wanneer de transitie niet snel genoeg gaat naar de zin van de politiek, zijn nieuwe maatregelen of 'prikkelers' niet uit te sluiten. Die hoeven niet altijd eerlijk uit te pakken, hebben ondernemers gemerkt met de ODE.

“De plafonds binnen het CO₂-sectorsysteem zijn vanaf 2017 ieder jaar overschreden en ik verwacht niet dat de sector op korte termijn veel minder aardgas gaat verbruiken”, vervolgt de adviseur. “De naheffingen voor overschrijdingen van het plafond zullen daardoor waarschijnlijk omhoog gaan en dat is zonde. Dat geld zouden ondernemers beter in de verduurzaming van hun bedrijf kunnen besteden.”

Maatschappelijke druk

“Iedereen begrijpt dat de energietransitie grote uitdagingen oplevert voor de sector”, vult strategisch adviseur Peter Nugteren van Flynth adviseurs en accountants aan. “Glastuinbouw-bedrijven moeten hun gasverbruik

dit decennium drastisch verlagen en overstappen op andere energiebronnen. Het is belangrijk dat ondernemers zich daarop bezinnen. Laat je niet in slaap sukkelen door de huidige lage gasprijs, want het is de vraag hoelang aardgas nog als leidraad kan dienen voor kostenanalyses van alternatieve energiebronnen. De maatschappelijke druk om het anders te doen dan we altijd hebben gedaan neemt niet af, maar toe. Daar zul je iets mee moeten doen.”

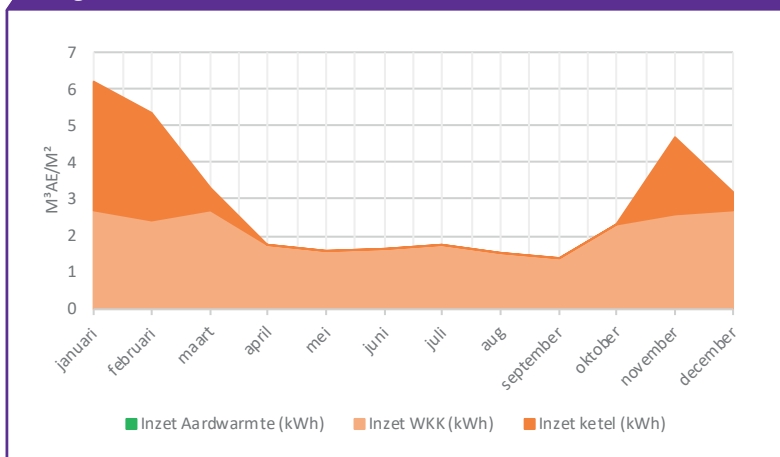
Beslissingen over verduurzaming van de energiehuishouding kunnen een enorme impact hebben op de bedrijfsvoering. Het is een typisch strategisch vraagstuk, dat een brede oriëntatie en gedegen voorbereiding vereist.

Van Staalduinen: “Voor een succesvolle transitie op sectorniveau is het noodzakelijk dat iedere ondernemer op tijd een plan maakt, voorsorteert en passende keuzes maakt. Daarbij gaat het om veel meer dan het energieplaatje.”

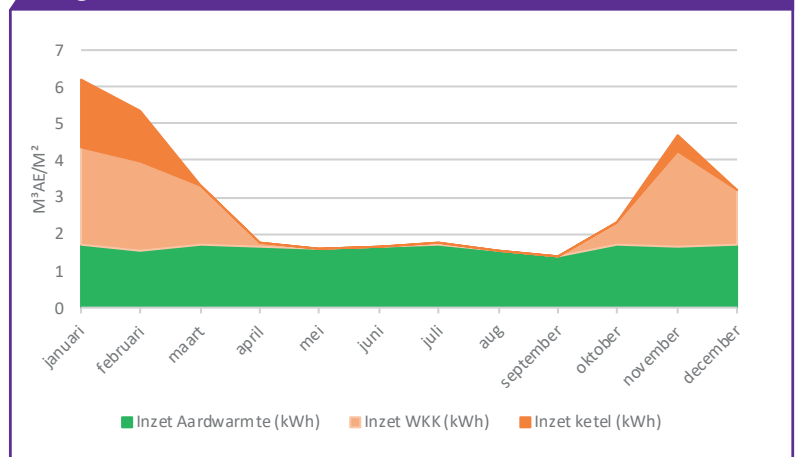
Stip aan de horizon

De adviseurs raden ondernemers aan eerst een 'strategische stip' aan de horizon te zetten, waarin beschreven ligt hoe het bedrijf er over tien jaar uitziet. Op weg naar die stip doorloopt het bedrijf een ontwikkelingstraject dat vele kleine en grote stappen omvat. In het ideale geval loopt de eigen, individuele

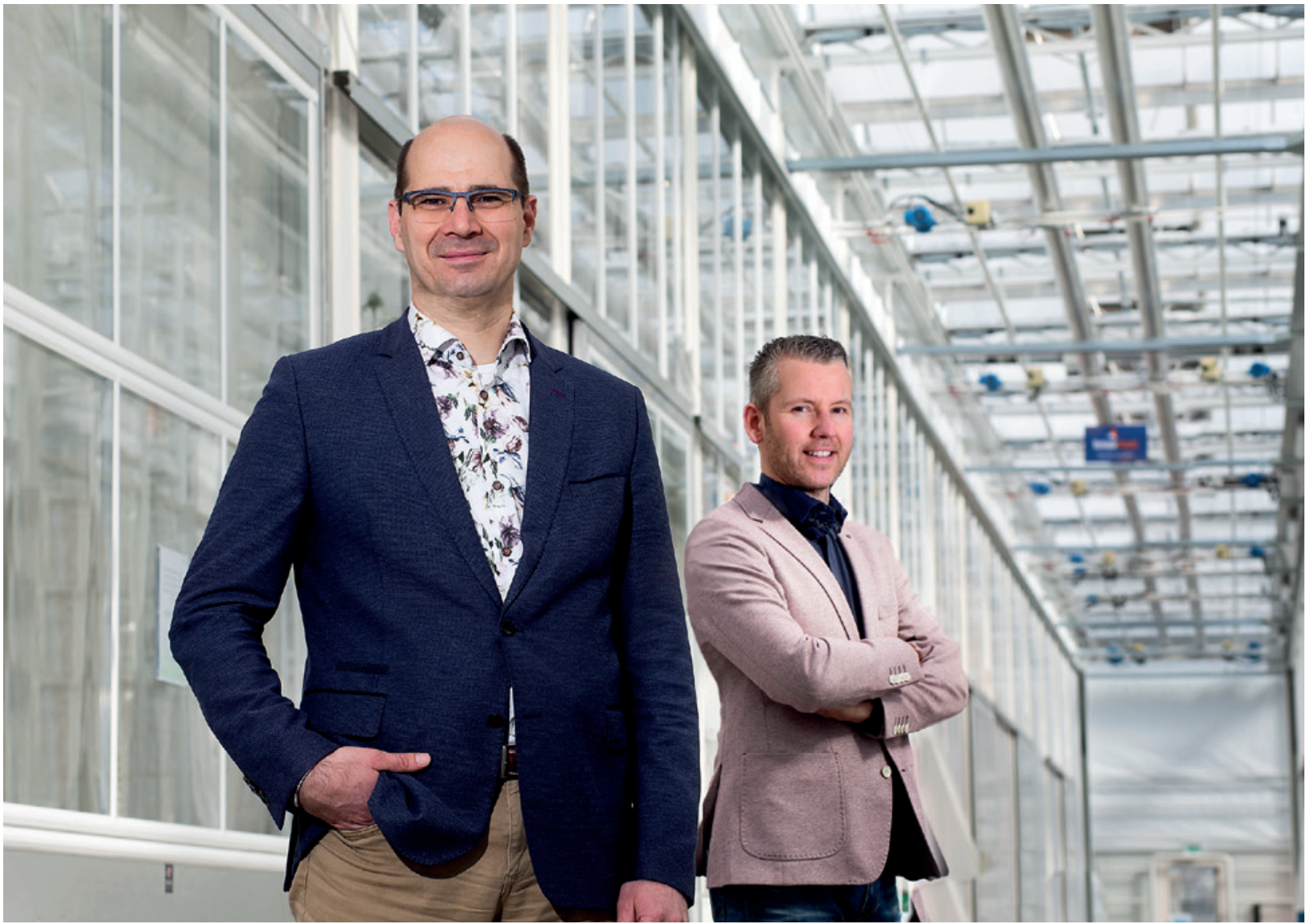
Figuur 1. Scenario: WKK + ketel

Figuur 2. Scenario: aardwarmte + WKK + ketel

De energietransitie gaat gepaard met lastige keuzes en afwegingen. Grafieken en spinnenwebdiagrammen kunnen helpen om scenario's te beoordelen en te vergelijken op tal van relevante criteria. Hiertoe behoren zowel energetische en milieutechnische, als bedrijfseconomische en sociaal-maatschappelijke factoren. Bron: Romboud/Flynth.

Peter Nugteren (links) en Joël van Staalduinen: “Er ligt een Klimaatakkoord met een stevige uitdaging voor 2030. We zien geen politieke beweging die wijst op versoepeling.”

energietransitie daar naadloos in mee.

Kortom, die transitie kan een mooie aanleiding zijn voor een strategische (her) oriëntatie. Van Staalduinen: “Het loont echt om je bedrijf en je ambities eens kritisch tegen het licht te houden. Of om eens langs te gaan bij de buurman en te vragen wat zijn ideeën en plannen zijn. Er zijn meer momenten geweest in het recente verleden dat energievraagstukken tot nieuwe kansen en initiatieven hebben geleid. Denk maar eens aan het ontstaan van energieclusters en -coöperaties.”

Nugteren: “Het gaat er niet om dat je nu op stel en sprong beslissingen neemt. Dat raad ik zelfs af. Het is wel van belang om vooruit te denken en je bewust te zijn van de veranderingen die op tuinbouwbedrijven afkomen. Voor je het weet is het 2030. De energietransitie kan gepaard gaan met forse investeringen. Die moeten wel passen in de ontwikkelingen van je bedrijf.”

Visie voor de lange termijn

De energietransitie raakt tuinbouwbedrijven op tal van vlakken: technisch, financieel, organisatorisch, teeltkundig en meer. Het is niet eenvoudig om alle opties en consequenties scherp in beeld te krijgen en af te wegen. Gespecialiseerde adviseurs kunnen onderne-

mers daarbij helpen. Zij hanteren modellen en stappenplannen waarin alles wordt meegenomen en hebben maatwerk als uitgangspunt.

De boodschap van de adviseurs is duidelijk: laat je niet verrassen en bereid je voor. Geef met regelmaat aandacht aan je toekomst. Dan kun je desgewenst meerdere kleine stapjes zetten en hoeft het roer niet altijd ineens rigoureuus om.

“De eerste stap is een visie ontwikkelen voor de lange termijn en het benoemen van strategische doelen”, zegt de adviseur energietransitie. “Vervolgens kun je vanuit meerdere invalshoeken scenario’s uitwerken en vergelijken. Uiteindelijk kom je tot keuzes en ben je op weg naar die fraaie stip op de horizon.”

Plannen jaarlijks bijstellen

“En vergeet niet om je plannen ieder jaar een keer tegen licht te houden”, raadt Nugteren aan. “Dat kun je individueel doen, met collega’s of met externe experts. Hoe je het doet maakt me niet uit, zolang je er maar bewust mee bezig bent. Zijn er nieuwe ontwikkelingen die van invloed zijn op je koers? Signaleer ze, bespreek ze en pas je koers desgewenst aan.”

Die stip aan de horizon is geen onwrikbaar

gegeven, maar een dynamisch iets dat je alert houdt en laat nadenken over de lange termijn. “Tegen ondernemers die een oriëntatie op de energietransitie blijven uitstellen, zeg ik weleens: ‘Wat ga je antwoorden wanneer jouw afnemers kritische vragen stellen over jouw energievoorziening? Of om een bewijs vragen dat jij klimaatneutraal produceert?’ Ik ben er vrij zeker van dat dergelijke vragen gaan komen en onderdeel worden van onze ‘licence to produce.’”

Samenvatting

De energietransitie die is ingezet dwingt ondernemers om zich te bezinnen over herinrichting van de energiehuishouding. Dit vraagstuk heeft een strategisch karakter en is niet los te zien van de bedrijfsontwikkeling op langere termijn. Adviseurs raden aan om niet langer af te wachten en er in elk geval serieus over na te denken. Wanneer de stip aan de horizon staat en de route is bepaald, kan het traject soepeler worden afgelegd.